

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Bonnier Ann Catherine, *Kyrkorna berättar, Upplands kyrkor 1250-1350*, Uppsala 1987.

Kilström, B. I. och Samuelsson, B: *Övergrans kyrka*, u.å.

Tuulse, Armin: *Övergrans kyrka, Sveriges kyrkor, Uppland VII:3*, Stockholm 1963. (Svk Upplandsmuseet, arkivhandlingar och fotografier.

Övergrans kyrka: www.historiska.se/medeltidbild (historiska museets hemsida)

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1100-talets slut	Övergrans kyrka uppförs som en romansk gråstenskyrka med långhus och smalare kor.	Svk s 608
ca 1200	Tornet byggs i väster.	Svk s 608
1250-1300	Kyrkan utvidgas åt öster och får sin nuvarande planform. Interiören täcks med ett trepassformat trätunnvalv. Sakristian byggs i norr och välvs med ett gratvalv av gotländsk typ. Kyrkan förses med kalkmålningar av vilka endast fragment finns bevarade.	Svk s 608 Bonnier s 84 Bonnier s 35
1470-talet	Kyrkan välvs med stjärnvalv i koret och långhusets östra del samt med åttadelade valv i långhusets västra del. Ett vapenhus byggs i söder.	Svk s 608
1480-talet	Kyrkans interiör pryds med målningar av Albertus pictor.	Svk s 608
1628	En klockstapel uppförs sydväst om kyrkan. Samma år byggdes en bogårdsmur med spåntäckt tak. Kyrkan fick en läktare.	Svk s 517 Svk s 563
1666	Rödfärg inköptes för att färga kyrkomurarna med. Korfönstret vidgades.	Svk s 522 ff
1670-talet	Predikstolen doneras till kyrkan av Ebba Brahe.	Kilström och Samuelsson s 24
1693	Alla fönster försågs med järngaller, efter inbrott.	Svk s 524
1703	Två stigluckor i bogårdsmuren omnämns. De hade bräddtak.	Svk s 517
1709	Takkonstruktionen reparerades.	Svk s 527
1712	En genomgripande ombyggnad av predikstolen genomfördes.	Kilström och Samuelsson s 24
1716	Altaruppsatsen tillkom, tillverkades av Carl Spaak i Stockholm..	Svk s 546
1717	40 träd planteras på kyrkogården.	Svk s 518
1718	Ingången i väster tas upp. Södra portalen vidgades och vapenhuset inreddes till korskyrka, dvs gjordes om till korsarm som skulle vara en del av kyrkorummet. Det försågs med bänkar. Vapenhusdörren vidgades.	Svk s 524, 530, 608
1733	Två fönster togs upp på norra sidan.	Svk s 524

1736	Kyrkan rappades och vitlimmades. Tornet reparerades och byggdes om. En högt belägen dörr i tornets västra mur gjordes om till en halvrund fönsteröppning. Det gamla sadeltaket revs och ersattes av en lanterninförsedd barockhuv. Lanterninen var klädd med tennplåt.	Svk s 522, 528, 531 f
1783-ca 1788	En ny kyrkogårdsmur byggdes med kallmur av gråsten, utan tak. Stigluckorna från den gamla muren revs och ersattes av grindar.	Svk s 517
1786	Kyrkan restaurerades. Nytt fönster togs upp i norr, det västra av de tre norrfönsterna. Alla fönsteröppningar fick sin nuvarande form. Väggar och valv vitkalkades så att alla medeltida målningar försvann. Det troligen senmedeltida valvet i tornets bottenvåning revs. Ny inredning: altarring, orgelläktare.	Svk 524
1789	Fönsterbänkar av grönmålad järnplåt tillkom.	Svk s 524
1801	Nytt brädgolv lades i sakristian. Det ersatte ett gammalt golv av tegel. En kakelugn sattes upp i sakristian.	Svk s 529 Svk s 533
1820	Sakristian försågs med ny dörr.	Svk s 529
1829	Kyrktornet byggdes om och fick sitt nuvarande utseende. Ombyggnad gjordes enligt ritningar av arkitekten J. W. Gerss. Västra portalen vidgades, nya bjälklag lades och kyrkklockorna flyttades in i tornet. Den gamla barockhuv från 1736 ersattes av det nuvarande taket med lanternin krönt av ett kors. Klockstapeln revs. Nya grindstolpar, av putsat tegel, byggdes i västra ingången till kyrkogården.	Svk s 532 Svk s 518
1834	Altaruppsatsen restaurerades av professor Linnell. Orgel byggdes av P. Z. Strand.	Svk s 546, 563
1835	Åskledare uppsattes på tornet.	Svk s 532
1841	Tornets ljudgluggar ändrades varvid sidoöppningarna igensattes.	Svk s 532.
1870	Kyrkans medeltida helgonskulpturer konserverades hårdhänt.	www.historiska.se/medeltidbild
1877	En värmekamin insattes i kyrkorummet.	Svk s 533
1905	Restaurering genomförs under ark. Gustaf Améens ledning. Nya dörrar sattes in i västra ingången. Södra portalen fick sitt nuvarande utseende med dubbla gråmålade svängdörrar. Det runda fönstret i öster togs upp. Golv av plansten lades i mittgång och kor. I bänkkvarteren lades brädgolv liksom innanför altarringen. En varmluftsanläggning installerades. Värmekammare anordnades i sakristians västr del. Det medeltida vapenhuset gjordes om till begravningskapell. Altaranordningen ändrades. Konservering av inventarier. Ny bänkinredning.	Svk s 524 f, Svk s 531 f Svk s 562
1920	Elvärmeledning installerades	Svk s 534
1929	Ny orgel byggdes av Eriksson och Johnson, Sundbyberg. Den gamla fasaden från 1834 bibehölls.	Svk s 563
1938	Lanterninen reparerades.	Svk s 532
1948	Spåntaket på kyrkan läggs om med tjärdoppade furuspån.	Svk s 526

1950	Ny elvärmeanläggning installerades.	Svk s 534
1956	Kalkmålningarna i vapenhuset frilades.	Kilström, Samuelsson s 4
1958-63	Riksantikvarieämbetet lämnar tillstånd till restaurering av sakristian enligt ett av ark. Bengt Romare upprättat förslag. Förnyat tillstånd lämnas 1963, eftersom restaurering ej kommit till utförande tidigare.	UM
1964	Utvändig restaurering utförs enligt beskrivning av ark. Romare. Murverksdokumentation, bl.a. av gotisk trefönstergrupp i korgaveln, görs sedan putsen knackats ned. En äldre ockragul slätputs med vita omfattningar fanns under den vita spritputsen. Ny fasadputs utförs. Invändigt görs prov för att se om de medeltida målnignarna kan tas fram. Tegelgolv lades i sakristian. Dekorativa bårder i sakristians valv togs fram. Nytt skrudskåp i sakristian. Utvändiga plåtarbeten utförs. Nya grindstolpar murades. En runsten påträffas i vapenhusets golv.	UM
1971	Förslag till restaurering upprättas av ark. Ove Hidemark.	UM
1972	Invändig restaurering utfördes. Kalkmålningarna togs fram, predikstolen återfick sina ursprungliga färger, interiören i sin helhet målades om. Arkitekt var Ove Hidemark, konservering utfördes av konservator Gösta Lindström.	Kilström, Samuelsson s 4
1979	Riksantikvarieämbetet ger tillstånd till byggande av nytt orgelverk enligt ritning av orgelbyggare Robert Gustafsson, Härnösand. .	UM
1993	Förslag till utvändiga och invändiga underhållsarbeten upprättas av Bjerking AB. Arbetena utförs samma år och omfattar renovering av fönster och fasadputs samt plåtdetaljer. Hängrännor och stuprör monteras på tornet torts att tillstånd ej givits av Riksantikvarieämbetet.	UM
1998	Länsstyrelsen ger tillstånd för konservering av ljuskronor.	UM
1999	Länsstyrelsen lämnar tillstånd till anläggande av minneslund.	UM
2002	Länsstyrelsen ger tillstånd för flyttning av altarringen så den kommer närmare altaret, samt för mindre breddning av mittgången.	UM
2005	Länsstyrelsen ger tillstånd för konservering av 12 apostlatavlor.	UM